

כתב הרב בן איש חי שנה ראשונה תצוה אות ד' שהקורא את המגילה צריך לברך הברכות מעומד ובאות
יב כתב שנהגו השומעים לעמוד בברכות . בשו"ת רב פעלים (של הבא"ח) ח"ד סימן לג נשאל הרב מהעיר
בומביי שלא נהגו הקהל לעמוד בברכות המגילה אם צריכים לעמוד וכמו שנהגו בבגדד
או לא והשיב שמבואר מדברי הרב שהמגן אברהם (תר"צ א) (לפני 300 שנה) וכנסת הגדולה (הרב חיים
בן ישראל בנבנשטי מרבני טורקיה לפני 400 שנה) בשם הרמ"ע מפאנו (רבי מנחם עזריה היה בן 30
כשמרן נפטר, עזר למרן לממן את הדפסת חיבוריו) שצריך לעמוד בברכות המגילה ועפ"י זה נהגו בבגדד
לעמוד וכל מקום שנהגו כן ישארו במנהגם. אולם הכנה"ג שם כתב על דעת הרמ"ע מפאנו ואנו לא נהגנו
כן וכן מבואר בעוד אחרונים דמנהגם שלא לעמוד בברכות המגילה ולכן אנשי בומביי או עיר אחרת שלא
נהגו לעמוד בברכות המגילה ישארו במנהגם דיש להם ע"מ שיסמוכו. ע"כ. (וברב פעלים שעיינתי בו יש
ט"ס שכתב לגבי העיר בומביי אם נהגו לעמוד וצ"ל שלא לעמוד).

לפי דברי הבא"ח כאן מתייחס לגבי מקום מקום שאין להם מנהג ידוע הזה וכ"ש במקומות שנהגו כבר
לעמוד היינו ציבור השומעים ומכאן שגם יחיד הקורא בביתו יעמוד בברכות המגילה. ואמנם בהליכות
עולם (למרן הרב עובדיה זצ"ל) (תשנ"ח) – הערות על הבא"ח פר' תצוה הביא את האחרונים שכתבו שלא
נהגו לעמוד אך סיים נהרא ונהרא ופשטיה.

אבל ביבי"א ח"י (תשס"ד) עמ' קפה אות כב לאחר שציין כמה וכמה מקורות כתב שמנהגם בירושלים
להעדיף שהקהל ישבו בשעת שמיעת ברכות המגילה מפי הש"צ ומשום שאם יעמדו נעשה רעש קצת
כשחוזרים לישב ויתכן שלא ישמעו היטב קריאת המגילה מהש"צ. ולרווחא דמילתא הביא מאחרונים
שמצוות הנעשות בישיבה אין נאה לברך עליהם מעומד שדוקא מצוה שעשייתה מעומד כגון ציצית והלל
גם הברכות מעומד אבל מצוה שעשייתה מיושב כגון מקרא מגילה שאין צריך לעמוד בשעת קריאתה אין
ברכתה צריכה להיות מעומד. (ואף שאפשר לתקן זאת ע"י שימתין קצת הש"צ קודם שיתחיל בקריאה
כנראה לא נוח לו בזה שיעשה הש"צ הפסק אף בשתיקה בין הברכות לקריאה והעדיפו דרך זו שהציבור
יושב ואכן מרן בסימן ר"ו ס"ג כתב "כל אלו הברכות צריך שלא יפסיק בין ברכה לאכילה" וכתב המ"ב
בס"ק יא והוא הדין בין ברכת המצוה לקיום המצוה).

ובנתיבי עם בסימן תרץ ס"א כתב: כתבו המ"א והמ"ב שהברכה צריכה להיות מעומד והוסיף המחצית
השקל שגם שומעי הברכה צריכים לעמוד ומתוך דבריהם ניכר כשגם קוראה בביתו צריכים לעמוד המברך

והיוצא ידי חובה. ומנהג בית אל שרק הש"צ עומד ומברך וקורא המגילה ואילו הציבור נשאר יושבים גם בשעת הברכה וכן המנהג בכל בתי הכנסיות של הספרדים בירושלים ובבית כשקוראים המגילה להוציא אחרים ידי חובה גם המברך יושב בשעת הברכה.

ובענין ברכות השופר: הבא"ח ש"ר פר' ניצבים אות טז כתב שיש מקומות נוהגים לעמוד בשעת הברכה ויש שלא נהגו לעמוד ופה עירנו לא נהגו לעמוד. גם בחזון עובדיה - ימים נוראים עמ' כג כתב שאף בעת הברכות על השופר הקהל יושבים שהואיל ולא הטריחום לעמוד בעת התקיעות לא תהיה ברכה גדולה מעיקר מצות התקיעה ולכן יושבים אף בעת הברכות. ולכן המנהג פשוט בכל המקומות שאין הציבור עומדים בשעת הברכות של השופר.

ובנתיבי עם סימן קכד סיכם בסוף הסעיף שלא טוב עושים המתחכמים לעמוד בשעת ברכת שופר וברכות המגילה דלא לשנות המנהג אפילו לחומרא בכדי דלא אתו לאנצויי (שלא יבואו לידי ריב). ופה עירנו בית שמש עיר גדולה של חכמים וסופרים יש בתי כנסיות שנוהגים הציבור לעמוד בברכות (וגם הבית כנסת שלנו) ואיני יודע למה אולי נמשכו אחרי הבא"ח (אבל ראינו שגם הבא"ח לא נהג כן בברכות שופר) ?

ואחרי שנתיבי עם והיבי"א פסקו שהמנהג המתוקן הוא שלא לעמוד כך ראוי לנהוג. וזכרוני שהתפללתי בילדותי בפ"ת שלא נהגו לעמוד.

אמנם ברור שמי שנקלע לבית כנסת כזה שעומדים בו לא ישב בין העומדים (מס' דרך ארץ זוטא פרק חמישי) אלא יעמוד כמו כולם ולא יבואו לידי מחלוקת.

שבת שלום

דניאל אביבי

עתה ראיתי שבחזו"ע פורים (תשס"ג) הזכיר את שני המנהגים וכתב גם כן נהרא ונהרא ופשיה. אך המעיין באותיות הקטנות רואה שהוא משבח את המנהג לשבת בברכות (שזה גם מנהגו) ומסיים שם וכן עיקר.